

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי **דוד חנניה פינטו** שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי **משה אהרן פינטו** זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי **חיים פינטו** זיע"א

פרשת
וירא

י"ח חשוון
תש"פ

999

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

4:05 | 4:11 | 4:19 | 4:26 **הדלקת נרות**

5:18 | 5:17 | 5:19 | 5:20 **מוצאי שבת**

5:56 | 5:55 | 5:54 | 5:57 **רבינו תם**

משכיל לדוד

מידת הזריזות כתכשיט למצוות

אברהם ומתחנן בעבורם להצילם. וכתב בספר "משנת אהרן" לרב אהרן קוטלר זצ"ל, שאברהם הכניס עצמו בסכנה בזה שהתפלל עליהם. כי יתכן שהקב"ה יכעס עליו, לכן ביקש ואמר להקב"ה (שם יח, ל) "אל נא יחר לה' ואדברה", ובלבד שירחם ויחוס עליהם הקב"ה. כי על כל פנים הם בריותיו ומעשה ידיו, ושמא על ידי התפילה תתעורר נפשם ויחזרו בתשובה ויתקרבו אל ה' יתברך. זו הייתה מעלתו הגדולה של אברהם אבינו ע"ה איש החסד והרחמים.

ולכאורה מדוע כה חשובה העובדה כיצד התקיימה המצווה אם בזריזות אם לאו. מהו המיוחד במידת הזריזות? וכתב בספר 'אורחות צדיקים' בשבח מעלת הזריזות וזה לשונו; הזריזות היא מעלה גדולה לתורה ולמצוות והיא מידת הצדיקים לעבודת הבורא יתברך, ומידת הזריזות היא כתכשיט לכל המידות והיא מתקנת כולן. ומי שעושה מעשיו בזריזות הנה הוכחה גדולה שהוא אוהב את בוראו כעבד האוהב את אדוניו ומזרז עצמו לעשות רצונו, כאברהם אבינו שהסיר מליבו אהבת בנו ואחזו רצון בוראו. וביטל אהבת בנו מפני אהבת בוראו, ונזדרז והשכים לעשות רצונו בלבב שלם. כי הייתה דעתו קשורה בחשק גדול באהבת הבורא יתברך, עד כאן תוכן דבריו.

וכן נהג אברהם אבינו ע"ה גם כשבאו אליו האורחים. הנה הוא חולה ושוכב על מיטתו ואין ספק שכאבים עזים תוקפים אותו, שהרי היה זקן בגיל מאה ויום השלישי למלתו היה. אך אברהם אינו מסוגל לשקוט על שמריו ולהיות רגוע בראותו את המצווה שנקרתה בדרכו. וכך באותה שעה מידת הזריזות בערה בעצמותיו והוא שכח והתעלם מכל הכאבים והייסורים שבגופו, וקם בשמחה ובזריזות כנער צעיר לימים וטרח לכבוד האורחים באהבה ובמסירות. וכמו שכתב בעל האורחות צדיקים, שהזריזות במצווה מוכיחה על האהבה הגדולה לבורא יתברך שציווה על אותה המצווה, ומידה זו היא כתכשיט המייפה את המצווה ומוסיפה לה חן ותפארת.

וכמו שאמר חז"ל (במכילתא) "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" - יש להזדרז לקיימה במהירות, כי חובת האדם להרגיש שהמצווה היא כחלק בלתי נפרד הימנו וחייו תלויים בה, ואז יזדרז לקיימה באהבה ובחיבה יתירה.

וזהו הסיבה שאברהם לא התייחס לקושי הגופני ולמכאובי הרבים, כי קיים את המצוות בזריזות מופלאה. ואף את בניו ועבדיו ביקש לחנך בדרך זו, הילכך למרות שגם אליעזר נימול באותו היום וגם לו היו דאי כאבים עזים - בכל זאת זירזו אברהם לצאת ולתור אחר האורחים כדי להחדיר בתוכם את מידת הזריזות. שיבין וידע אליעזר שמצוות מקיימים בזריזות ובשמחה, ורק כך מגלים ומוכיחים את גודל האהבה לה' יתברך ולתורתו.

ובאותו אופן נהג אברהם גם לגבי ישמעאל בנו, כדי לחנכו ולזרזו במצוות. ועל אף שגם הוא נימול וכאבים תקפוהו, נראה כביכול שלא ריחם עליו אברהם. וכל זאת בכדי ללמדו להכיר את מעלת הזריזות במצווה, שמידה זו היא המעטרת את המצווה ומהווה לה כתכשיט.

"ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית יח, ז)

יש להבין מדוע הוצרך אברהם לרוץ אחר הבקר, וכי לא היה יכול ללכת בנחת ולקחת בן בקר רך וטוב? ובפרט שבאותה שעה היה חולה לאחר המילה, עד שהקב"ה הגיע לבקרו בכבודו ובעצמו.

ונראה להסביר שבכדי לעבוד את הקב"ה דרוש תנאי יסודי וחשוב הוא - הזריזות. ודרך זו למדנו מאברהם אבינו ע"ה, כשציווהו הקב"ה לשחוט את בנו על גבי המזבח. קם אברהם בהשכמה לקיים מצוות בוראו שנאמר (בראשית כב, ג) "וישכם אברהם בבקר", ודרשו חז"ל (פסחים ד, א) מכאן שזריזים מקדימים למצוות. ומכאן שלא היה צורך להכריח את אברהם לקום מוקדם בהשכמה בבוקר למצווה, ועל אף שהקב"ה לא ציווה עליו להעלותו לעולה תיכף ומיד, והיה ביכולתו להתעכב במצווה - בכל זאת הזדרז אברהם כדי לקיים מצוות בוראו.

וכך נהג גם לגבי האורחים שהגיעו אליו. ולמרות היותו חולה הפסוק אומר (שם יח, א) "והוא ישב פתח האהל כחם היום", וכתב רש"י - יום השלישי למלתו היה, ובא הקב"ה לשאול בשלומו עד כאן. כמובן שלכאורה היה אברהם פטור מהכנסת אורחים, שהרי אנוס הוא. מה גם שהקב"ה בא לבקרו ומה לאברהם לחפש אורחים באותה שעה!?

לו יצויר שישנו אדם חולה השוכב במיטתו, והמלך בא לבקרו. והנה נשמעות נקישות על הדלת, ובפתח ניצב אורח כלשהו, והאדם החולה נפנה אל האורח ומשוחח עימו תוך שהוא מתעלם מן המלך... הרי בוודאי שזו איננה התנהגות ראויה. והנה אברהם - על אף שהקב"ה ניצב לידו בבואו לבקרו, בכל זאת דעתו נתונה שמא יגיעו אורחים והאם יש איזשהו עובר אורח שיוכל להכניסו לביתו. וברור שהנהגתו של אברהם הייתה ראויה שהרי גם כשעסק עם האורחים לא ניתק את מחשבתו מן השכינה הקדושה כי כל מעשיו היו לשם שמים, וגם אז דבק הוא בהקב"ה ונמצא עימו. לכן הסכים הקב"ה לכך וגם המתין לו, ולא הקפיד על כך.

לכל זאת זכה אברהם מפני שהיה זריז במצוות, ואמר כי אמנם נכון שהעוסק במצווה פטור מן המצווה. אולם אם בכל אופן יש יכולת בידו לעשות את שניהם יחד - מדוע שיוותר הוא על אחד מהם, אדרבה יהא בבחינת זריז ונשכר. לכן גם כאשר היה חולה, וקשה עליו לקבל אורחים וכן הקב"ה נמצא בביתו - בכל זאת חיפש לו עוד מצווה וביקש לקיימה. וכמו שאמר חז"ל (עירובין נד, א) האי עלמא כבי הילולא דמאי חטוף ואכול חטוף ושתה. דהיינו העולם הזה דומה לחתונה גדולה שבה מתקיימת סעודה מכובדת, וכל אחד מן המוזמנים משתדל להתכבד וליטול לעצמו עד כמה שניתן מן המוגש, וכך לגבי המצוות - עד כמה שאפשר לחטוף מצוות בעולם הזה ולהשתמש לטובה בכל דקה, כדאי ורצוי הוא. ולא לפסוח על אף אחת מהן.

וגם במידת החסד והרחמים גדול היה אברהם אבינו ע"ה, הנה עומד הוא לפני הקב"ה ומתחנן ומעתיב בעד אנשי סדום ועמורה שיחוס וירחם עליהם. ומי היו אותם האנשים? התורה מעידה עליהם ואומרת (שם יג, יג) "ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד". הם הרשיעו דרכם ביותר, ומידותיהם היו מגונות עד מאוד, ובכל זאת עומד

הילולא דצדיקא

יח. רבי רפאל ברוך טולידאנו

יט. רבי ישועה עטיה

כ. רבי מרדכי שרעבי

כא. רבי אריה בינה ראש ישיבת 'נתיב מאיר'

כב. רבי יששכר דוב רוקח האדמו"ר מבעלז

כג. רבי רפאל אלקובי, ממקנס

כד. רבי אברהם אזולאי מח"ס 'חסד לאברהם'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

עזרת לאשתך בבית? זה בעצם חסד!

"קח נא את בנך את יחידך" (בראשית כב, ב)

לפני כעשרים שנה, סיפר רבי שלום שבדרון זצ"ל חלה אחד מילדי הקטנים. כיון שחששתי שהילדים האחרים ידבקו חלילה, החלטתי לשכנם בבית אמי, ליום יומיים. קמתי בבוקר התפללתי ואח"כ יצאתי מביתי עם הילדים. צעדתי ברחוב היוצא משכונת שערי חסד לכיוון שכונת בית ישראל הרחוקה, שם התגוררה אמי. בדרך פגשתי ברבי אייזיק שר זצ"ל. עמדתי בדרך ארץ והרכנתי ראש לשלום, והוא השיב לי בפה מלא "בוקר טוב ר' שלום". החזרתי לו שלום.

"להיכן הולכים?" שאל ר' אייזיק.

סיפרתי לו על הילד החולה, ושאני בדרך עם הילדים לבית אמי.

שתיקה קצרה עמדה בינינו. רבי אייזיק הפר את השתיקה בשאלה:

"נו, אז מה?" לא הבנתי מה רצונו, מה כוונתו במילים "אז מה". לא ידעתי מה להשיב לו. למעשה, הוא התכוון לשאול אותי על תוכן הפעולה שלי - מה הדחף הפנימי שלי לקחת את הילדים לבית אמי. עמדתי נבוך ואמרתי "אז אני חושש שהם לא ידבקו, לכן אני לוקח אותם".

"ולמה ובגלל מה" - הוסיף ושאל בסגנון אחר. התרעמתי קצת כביכול, וחזרתי על התשובה שכבר השבתי בתחילה: "הילד חולה ובעקבות זה, אני לוקח את הילדים לבית הסבתא..."

שתיקה מתונה נותרה בינינו. שקט. ואז, נעץ בי ר' אייזיק את מבטו באומרו: "זאת אומרת שהבהמה הגדולה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה"...

נדהמתי מתגובתו ולא הגבתי מאומה. הוא הבין לליבי, ומיהר להסביר את עצמו: "רק מה?! אתה הולך לעשות גמילות חסדים עם ילד יהודי שבמקרה הוא גם הילד שלך". הדברים יצאו מפיו.

נפרדנו לשלום. וכשפסעתי כמה צעדים רוחי החלה לסעור בקרבי "אה, אה, אלו מלים יקרות שמעתי!" התרגשתי.

האם הבנתם, איזו מתנה הוא העניק לי במשפט קצר זה? - "הולכים לעשות חסד"... באותו בוקר כששבתי לשערי חסד, ראיתי ממרחק את רעייתי הולכת מולי, כשהיא נושאת שני דליי מים מהבאר (אז עוד שאבנו מהבאר) הזדרזתי לעברה ומלמלתי בלחש "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודייה שבמקרה זו אשתי"... ונטלתי מידה את הדליים.

למעשה, חצי שנה אח"כ הלכתי יד ביד עם משפטו זה של ר' אייזיק, עד כדי כך, שאמרתי עשרות פעמים בפה מלא "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד" כך בהתנהגותי עם הרעיה, עם הילדים ובכל מעשה. בכל אורחותי פעלתי לאור דבריו.

חכם יכול להפוך עפר לזהב! אלו חכמי התורה והמוסר, כי האמת - שכל פעולה בבית יכולה להתפרש כך.

יש אנשים או נשים החושבות שהן לא עושות כלום. הן רק מגדלות את הילדים.

למה הן מטעות את עצמן ועוד מתאוננות בכאב, והלא כל פסיעה

בבית עם כוונה טובה היא מכרה זהב!

לגדל ילדים שיהיה להם כח

ובריאות, להאכילם, להשקותם,

לסעדם לתורה ויראה וכו' -

הרי זה חסד ותורה גם יחד.

הסכם יששכר וזבולון

לקבל חלק מזכויות לומדי

התורה.

בנוסף, הסכם זה של יששכר

וזבולון היה מקובל גם על מנשה

ואפרים שנחלקו ביניהם: אפרים

למד תורה אצל יעקב סבו,

ואילו מנשה פרנס את שניהם

וזכה לקבל חלק מזכויות לימוד

התורה של אפרים". כך אמרתי

ליהודי.

אך כל דבריי נפלו על אוזניים

אטומות. היהודי המשיך לזלזל

בלומדי התורה, עד שלבסוף

הזהרתי אותו שכתוצאה

מדיבריו אלו עוד יבוא יום

שבו הוא יזדקק ללומדי התורה

שיתפללו עליו ויבקשו עבורו

רחמי שמים.

אולם לצערי הרב גם אזהרות

אלו לא הרתיעו אותו והוא לא

הפסיק לדבר סרה על לומדי

התורה.

ואכן, עונשו הגדול נשלח לו

משמים. יהודי זה חלה מאד

ל"ע, ונראה שאפילו תפילות

הצדיקים עליו ותחינות לומדי

התורה בעבורו, לא היה בכוחן

להושיעו ממחלתו הקשה.

באחת השנים הכרתי יהודי

שהתקשה מאד להבין מדוע

תלמידי החכמים ובני הישיבות

אינם יוצאים לעבוד, ומדוע הם

משקיעים את עצמם במשך

היום כולו רק בלימוד התורה.

ולמרות שהסברנו לו שוב ושוב

שהעולם מתקיים בזכות לימוד

התורה הקדושה ובזכות אותם

עמלי תורה, הוא לא הצליח

להבין זאת, ומכיון שכך הוא

היה נוהג לזלזל בכל עת בלימוד

התורה ובלומדים, וטען שהם

מבטלים את זמנם לריק.

באחד הימים פניתי אליו

ואמרתי לו:

"העולם קיים בשביל עם ישראל

ובזכותו. ובעם ישראל ישנן

שתי קבוצות, קבוצה אחת של

לומדי תורה, וקבוצה שנייה של

אנשים העובדים לפרנסתם.

וכשם שיששכר וזבולון, השבטים

הקדושים, עשו בניהם הסכם -

שיששכר לומד תורה ללא עול

פרנסה וזבולון טורח לפרנסת

שניהם, ובתמורה לכך זכויות

לימוד התורה של יששכר

מתחלקות ביניהם - כך באותו

אופן מתנהל העולם בזמננו.

גם בימינו ישנם יהודים שיושבים

והוגים רק בתורה הקדושה,

ולעומתם ישנם יהודים שעמלים

לפרנסת עצמם ולפרנסת לומדי

התורה, ובתמורה לכך הם זוכים

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "ואשה אחת מנשי בני

הנביאים". (מלכים ב. ד)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על ברכתו של

אלישע הנביא לשונמית על הולדת בנה, וקיום

ההבטחה שנוגד לה בן במועד שדיבר אליה. כפי

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

תגיד, מה דיברו עלי?

כמה נואלו הרבה בני אדם, שטבעם תמיד לשאול את חבריהם, מה דיבר פלוני אודותם, אפילו אם מידיעת דבר הזה אין להם נפקא מינה. וכשאינם רוצים לגלות להם, מפצירים בהם הרבה, עד שמגלים להם, מה דיבר פלוני אודותם, ויש באלו הדברים גנאי עליהם, ומקבלים את הדבר לאמת גמורה, ועל ידי זה נעשו שונאים גמורים.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אנחנו מכירים את הבורא עוד בטרם נולדנו

הצדיק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א אמר פעם לתלמידיו, שהרי הגמרא אומרת (נדרים לב, א) בן שלוש שנים הכיר אברהם את בוראו, ואילו אני הכרתי את ה' יתברך כבר מבטן אימי...

וביאור הדברים כי הנה כל אדם אשר נולד להורים יראי ה' והם אנשים כשרים המכירים את ה' יתברך, ומקיימים את תורתו - בוודאי שגם הבן זוכה להכיר את הקב"ה על ידם גם כאשר טרם הוא נולד והוא עדיין שרוי בבטן אימו, כי כל מעשה קדושה והנהגה ישרה שההורים עושים, הרי זה נותן השפעה ישירה על הוולד.

כשאמא, לדוגמא, מדליקה נרות שבת והעובר בבטנה - גם הוא זוכה שהארת השבת תדלק בנשמתו. וכשאימו אוכלת מאכל כשר, ומברכת עליו בכוונה - גם כן על ידי זה מתוספת לעובר עוד ידיעה ומושג בה' יתברך.

ואם כן צדקו דברי רבי ישראל מרוז'ין זיע"א באומרו שהוא הכיר את ה' יתברך כבר בהיותו ברחם אימו, כי קדושת ההורים וצדקותם השפיעו עליו לטובה כבר בבטן אימו. וכדוד המלך ע"ה שאמר שירה לה' יתברך בהיותו במעי אימו (כמובא בברכות י, א) מפני שגם דוד המלך היה מוקף באווירה רוחנית קדושה במעי אימו, וזה השפיע על טהרת נפשו להכיר את ה' יתברך ולעבדו בלבב שלם.

אולם אברהם אבינו ע"ה לא זכה לטובה הזו, הוא לא זכה להכיר את בוראו כבר מרחם אימו היות וכל הסובבים אותו היו כופרים מוחלטים בה' יתברך והיו אדוקים באמונתם האווילית בעבודה זרה. ורק לאחר שטרח אברהם אבינו ויגע ועמל בכל כוחו לברר ולדעת מי ברא את העולם - זכה הוא לזה בהיותו בן שלוש שנים וכך מאז דבק אברהם אבינו ע"ה בה' יתברך בלב שלם ובנפש חפצה, וקיים את מאמרו במסירות נפש עצומה.

וכבר אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו כ"ב) "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי" אברהם יצחק ויעקב". ויהי רצון שנזכה תמיד לצעוד בדרכיהם הקדושות וכשם שהם מסרו נפשם למען כבוד ה' כך גם אנו כולנו נשתדל ונתאמץ לעשות רצון ה' בלבב שלם, אמן ואמן.

פניני הפרשה

חינוך שלא להטריח אחרים

"ואל הבקר רץ אברהם ויתן אל הנער" (בראשית יח, ז)

ומיהו אותו נער?

פירש רש"י "אל הנער זה ישמעאל כדי לחנכו במצוות".

ואם כן, מקשה בספר 'זכר חיים', מדוע אפוא רץ אברהם אבינו בעצמו אל הבקר ורק אחר כך נתן אל הנער.

אחד הביאורים לכך, כתב בספר 'במדבר יהודה' על פי המסופר על האמרי אמת מגור זצ"ל, שישב בסעודה עם נכדו, וכשהגיעו לברכת המזון קם האמרי אמת לקחת בעצמו את הכלי של המים האחרונים.

פנתה אליו הרבנית ושאלה אותו "למה לא ביקשת מהנכד שיביא לך מים אחרונים כדי לחנכו במצוות?"

השיב לה האמרי אמת "רציתי לחנכו במידה זו, שמה שאפשר לעשות לבדו מבלי להטריח מישהו אחר - יעשה לבדו".

ועל פי זה יש לבאר שגם כאן רצה אברהם לחנך את בנו בשני הדברים, קודם רץ אברהם אבינו בעצמו ועל ידי זה חנכו שלא להטריח אחרים, ואח"כ נתן לנער לסיים המצווה כדי לחנכו במצוות עצמם, ונתן לו שתי דוגמאות של חינוך.

ראיית המלאך והצדיק - מרפאת

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה" (בראשית יח, ב)

רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, מחדש חידוש נפלא, שאברהם נרפא מחוליו באמצעות ראיית פני המלאך, וזה למרות שהמלאך עדיין היה רחוק ממנו, מכיוון שהרפואה באה בדרך רוחנית וסגולית, לא נמנע ממנו הרפואה.

וזה לשון קודשו: 'אומרו 'וירא', מודיע הכתוב שבראייה שראה אותם נתרפא ממכאובו ועמד ורץ לקראתם, כי המלאך יראה מרחוק ואין הבדל לבחינת הרוחניות למנוע הרפואה, ותיכף ומיד עשה שליחותו רפאל וירפאהו, ולצד הרגשה זו וישתחו ארצה למשרתי עליון'.

רעיון זה מפורש גם בפרשת ראה, שם הוא מפרש "ראה אנכי" - פירוש, אלי תראו ותצדיקו ותשכילו להצדיק הדברים.

כלומר, שהפסוק 'ראה אנכי' רומז שעצם ההבטה בפניו של משה תביא להם לבחור בדרך הברכה וישועה.

שרה היתה צנועה גם בין כתלי ביתה

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל" (בראשית יח, ט)

על מידת צניעותה של שרה אמנו ע"ה, לומד רש"י "הנה באוהל - צנועה היא".

שואל ה'פרדס יוסף', מה הראיה מכך ששרה באוהל שהיא צנועה, והרי באותו יום הוציא השי"ת חמה מנרתיקה, אף אחד לא הולך ברחוב. וכי אפשר ללכת ברחוב ביום לוהט שכזה?

אכן, טוען ה'יחי ראובן', כי עצם העובדה שעם היותה של שרה בתוך האוהל, המלאכים לא ראו אותה - זו הראיה על צניעותה, כי גם בתוך הבית היא מסתתרת כאשר מגיעים אנשים זרים.

נחה, אין בעיה, נח הושיט לה את ידו. נח לא עושה מיזמתו כלום, ולכן הוא לא נקרא בעל חסד, הוא נקרא בעל הרחמים.

אברהם אינו כן, אברהם הולך ועושה מיזמתו. בונה בתי תמחוי, אף אחד לא ביקש ממנו. הוא רץ ומחפש אורחים, כשאף אחד לא מבקש ממנו. בשלישי למילתו, הוא מחפש אורחים ושולח את אליעזר עבדו. וכשהוא חוזר ואומר לו שהוא לא מצא, אמר לו אברהם אתה לא נאמן! למה אליעזר לא מצא כלום? אמר לו אברהם אבינו, אתה מחפש אורחים כדי שיבקשו ממך לחם, אני מחפש אורחים, כי אני צריך ללחם! בשבילי לעשות חסד, זה אוויר לנשימה.

וכך אומרת התורה (כ, א) "ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב בין קדש ובין שור ויגר בגרר", אומר רש"י - ויסע משם אברהם. כשראה שחרבו הכרכים ופסקו העוברים והשבים נסע לו משם. ובאמת מה אכפת לך שלא באים אנשים? יותר טוב, יש לך חופש עכשיו. אמר אברהם; אני רוצה לתת. ואם אין כאן אנשים, אז אני עובר מפה! בשבילי זה חמצן.

ולכן יובן מדוע אברהם אבינו, מידתו היא מידת החסד. אומרים חז"ל שבכך קיים אברהם אבינו מצות "והלכת בדרכיו". אמר אברהם אבינו; וכי הקב"ה נותן לנו גשם רק כשמבקשים? לא. הוא נותן גם כשלא מבקשים. הקב"ה נותן פרנסה גם כשלא מבקשים ממנו. וזה ביאור השבח "המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים", הקב"ה עוזר לאנשים כשמבקשים, והוא עוזר גם כשלא מבקשים. אומר אברהם אבינו, אם יבקשו, אני ודאי עוזר. אתה בא לבקר את החולה ועוזר לו, כי אתה לא רוצה לשמוע את הצעקות. זה לא חסד, זה רחמים! ואם כן, אומר אברהם - אני רוצה לדבוק במידת הרחמים של הקב"ה, ומהי מידתו? שהוא עוזר לאנשים מבלי שיבקשו זאת ממנו.

ואם כך, למדנו בס"ד דבר נפלא, שהיסוד של אברהם אבינו זה מידת החסד ולא מידת הרחמים, ולכן אברהם נחשב לראשון, בשם מידת החסד, ולא בשם מידת הרחמים. בשביל אברהם אבינו, לעשות טובות לאנשים, זה היה כל חייו.

מושג של רחמים. למה קוראים חסד ולמה קוראים רחמים? הדברים מפורשים בדברי רבינו בחיי בספרו 'חובת הלבבות'. ונסביר את הדברים בדרך משל:

אם בא יהודי לבית הכנסת, לאחר תפילת ערבית, ואומר; רבותי, יש לי בן חולה, והעלויות הרפואיות גבוהות מאוד, אני לא מצליח להתמודד איתם". שומעים את זה הציבור, וכל אחד נותן לו משהו 50 או 100 שקלים. מה זה? זה חסד או רחמים?

אומר המלבי"ם, זה רחמים. אם בא אליך יהודי, ואומר לך תשמע, אין לי איפה לגור. הוא בא לעיר שלך לשבת, יש לו שבת חתן, אין פה בית מלון. הוא שם מודעה בבית הכנסת "מי שמוכן לתת 4 חדרים ללינה בשבת" בא אליו אחד ואומר לו שהוא מוכן לתת לו את החדרים שאצלו בבית. זה חסד או רחמים?

התשובה היא שדבר כזה נחשב לרחמים, זה שכן אדם צריך ואתה נותן לו, זה ענף מן החסד. חסד, פירוש הדבר כשהוא לא ביקש ממך, ואתה בא מיזמתך ונותן לו.

אברהם אינו כן! הוא הולך ומחפש אורחים, הוא לא מחפש שיבואו. כשבא איש לבית הכנסת ומבקש צדקה, אתה נותן לו. למה? כי מתעוררת אצלך מידת הרחמים. כשאתה שומע תינוק שצועק, אתה שם לו מוצץ. אבל אם אתה לא תשמע אותו צועק, אתה לא תדחוף לו מוצץ מדעתך, כי אתה לא שומע אותו. יוצא שמתעוררת אצלך מידת הרחמים. אומר חובת הלבבות שפעמים שהחסד הזה, אינו אלא רחמים בכדי להשתיק את המצפון.

כשמישהו בא לבקש צדקה, המצפון אומר לך 'אל תהיה רשע, תיתן לו'. אז בשביל להשתיק את המצפון, אתה נותן לו. אבל אם אתה נותן את הצדקה, מבלי שמבקשים ממך, זה נקרא מידה של חסד ולא של רחמים.

נח, עם כל מה שהוא עשה, מתי הוא עשה חסד? הוא עשה חסד כאשר ביקשו ממנו. באו אליו ואמרו לו; תטפל באבא שלך, תטפל בסבא שלך. אז הוא טיפל. באו לנח ואמרו לו; אדוני, צריך לטפל בתיבה, יש חיות! הוא אכן אמר אני אטפל! היונה באה לתיבה, אחרי שבוע שלם היא לא

המשנה בראש מסכת אבות אומרת "על שלשה דברים העולם עומד; על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". ומסבירים חז"ל, ששלשת העמודים הנם מכוונים כנגד שלושת האבות; על התורה, כנגד יעקב. על העבודה, כנגד יצחק ועל החסד כנגד אברהם.

העולם נברא בזכות מידת החסד, שנאמר (תהילים פט, ג) "עולם חסד יבנה".

אברהם אבינו כידוע, נקרא בשם 'עמוד החסד'. זה שמו של אברהם אבינו, שנאמר "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם". אברהם אבינו, לא היה בעל החסד הראשון בעולם. מתחילת בריאת העולם, עברו עשרים דורות עד שהגיע אברהם אבינו. בעשרים דורות האלה, העולם עמד בחסד, עד שבא דור המבול, ועקר את מידת החסד, בזה גזלו אחד מהשני.

אם העולם היה בנוי בחסד, כולנו שואלים את עצמנו - אז למה אף אחד מהעולם, לא נקרא בשם 'עמוד החסד'? מדוע עד שהגיע אברהם אבינו, לא היה אדם אחד, שהיה ראוי לקרוא לו בשם הזה, 'עמוד החסד'?

על שאלה זו עומד המגיד מישרים רבי ברוך רוזנבלום שליט"א, והוא מביא יסוד נפלא בהבנת המושג 'חסד' ע"פ המבואר בספר 'שיח יצחק'. כי באמת ישנה מידה שנקראת 'חסד', וישנה מידה שהיא ענף מענפי החסד שנקראת בשם 'רחמים'.

בבקשות שאחרי עקידת יצחק אנו אומרים "ותתנהג עמנו ה' א-להינו במידת החסד ובמידת הרחמים". ובנפילת אפיים אנו אומרים "גדולת רחמיך וחסדיך תזכור היום לזרע ידיך כמו שהודעת לעניי מקדם". בברכת המזון אנו אומרים "הון את העולם כולו בחן, בחסד, ברווח וברחמים רבים" ובנשמת כל חי אנו אומרים "המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים".

נמצא אפוא שיש מושג של חסד, ויש